

Célunk az, hogy az erdők mindinkább megfeleljenek népgazdasági rendeltetésüknek. Ennek az általános célnak a körén belül egyik legfontosabb feladatunk, hogy a népgazdaság fában jelentkező igényeinek kielégítésére töretlen ütemben egyre több fát adjunk és ebben visszaesés a következő évtizedekben se mutatkozzék. E tekintetben alapvető célja az Erdészeti Hivatalnak, hogy a fakitermelés várható alakulásának pontos feltárásával bázisadatokat szolgáltatasson a hazai kitermelésű fát feldolgozó iparágak fejlesztési terveinek kialakításához, a ma e téren tapasztalható ellentmondások mielőbbi felszámolása érdekében.

Д-р Э. Шалу: ЗАДАЧИ И ОРГАНИЗАЦИЯ ЛЕСНОГО УПРАВЛЕНИЯ

В Министерстве сельского хозяйства и пищевой промышленности, организованном в 1967 году, было учреждено Лесное Управление в целях, чтобы оно при введении новой системы ведения хозяйства осуществляло руководство работой управленческих и производственных органов, занимающихся ведением лесного хозяйства. Лесное Управление в своей работе опирается на городские и районные советы депутатов трудящихся, а также на лесоустроительные органы, находящиеся под непосредственным надзором его. Лесоустроительные органы составляют оргхозпланы лесного хозяйства, они проверяют выполнение предписаний оргхозпланов, в круг их обязанностей входит решение специальных ведомственных вопросов, связанных с лесоразведением, озеленением, закладкой тополивых плантаций сельскохозяйственными органами в целях производства целлюлозы, а также они ведут дела по изменению хозяйства в лесах площадью меньше 10 га.

Dr. Salí E.: DIE AUFGABEN UND DIE ORGANISATION DES LANDESFORSTAMTS.

Im 1967 organisierten Ministerium für Landwirtschaft und Ernährung wurde ein Landesforstamt aufgestellt, mit der Zielsetzung, gleichzeitig mit der Einführung der neuen Ordnung der Wirtschaftsführung im Bereiche aller Forstwirtschaftsorgane die Aufgaben der forstlichen Verwaltung und Behörde zu versehen und zu leiten. Das Landesforstamt stützt sich bei dieser Arbeit vor allem auf die Fachverwaltungsorgane der Räte, sowie auf die Forsteinrichtungsamter. Die letzteren sind dem Landesamt unmittelbar untergestellt. Die Forsteinrichtungsamter stellen die forstwirtschaftlichen Betriebspläne her, überwachen ihre Durchführung, erfüllen die Aufgaben der Fachverwaltung bei den Neuaufforstungen, Baumpflanzungen sowie beim landwirtschaftlichen Zellstoffpappelanbau und nehmen an der Änderung der Kulturgattung bei Wäldern mit einer Ausdehnung von unter 10 ha teil.

Az Erdészeti Tudományos Intézet Erdészeti Gazdaságtani Osztályának tématerve a gazdasági reform tükrében

DR. KERESZTESI BÉLA

Az osztályvezetői megbeszéléseket ez évben az Erdészeti Tudományos Intézetben (ERTI) a gazdasági reformra való felkészülés szolgálatába állítottuk. A havonként tartott megbeszéléseken az intézet tudományos osztályvezetői beszámoltak osztályuk munkájáról, jövő terveiről s igyekeztek felderíteni, hogy a gazdasági reform érdekében milyen feladatok megoldása látszik szükségesnek. Az Erdészeti Gazdaságtani Osztály beszámolójának megvitatására meghívtuk az erdészeti gazdaságtan legjobb hazai ismerőit és művelőit és kértük segítségüket egyrészt az eddig végzett munka értékeléséhez, másrészt olyan tématerv összeállításához, amely megfelel a gazdasági reform célkitűzéseinek. A vitában sok értékes és hasznos gondolat vetődött fel s a hozzászólások nagy számából kitetszett a közgazdasági kérdések iránt megnyilvánuló viharos érdeklődés. Annyi féle elképzelés, annyi megoldás lehetősége merült fel, hogy ez már maga is erdészeti gazdaságtani közgondolkodásunk helyes kialakításának a szükségességére utalt.

Az erdészeti gazdaságtani kutatás az ERTI-ben 1958-ban indult meg az Erdőhasználati Osztály keretében. Kezdetben egy kutató foglalkozott a faállományok értékének vizsgálatával. 1963-ban kezdett a kutatás kiszélesedni, 1964-ben pedig már önálló Erdészeti Gazdaságtani Osztály alakult. Két közvetlen indoka is volt ennek. Egyrészt az OEF és az erdőgazdaságok részéről mutatkozott fokozódó érdeklődés a gazdaságtani problémák tudományos vizsgálata iránt; másrészt pedig a KGST országainak erdész-ökonómusai hoztak együttműködési határozatot a szocialista erdészeti gazdaságtan alapjainak kidolgozására.

Az Erdészeti Gazdaságtani Osztály munkatervét az ERTI Kutató Tanácsa 1963. december 4-én megvitatta és a következőkben hagyta jóvá: „Az Erdészeti Gazdaságtani Osztály kutatásai az erdőgazdasági termelés gazdaságosságának fokozását szolgálják. Arra irányulnak, hogy lehetővé tegyék az erdőgazdasági üzem és az abban alkalmazott vagy alkalmazható műszaki, biotechnikai eljárások és szervezeti formák gazdasági hatékonyságának egyre megbízhatóbb megítélését. Módszereket dolgoz ki az osztály az üzemviteli feladatok legkedvezőbb megoldási változatainak kiválasztására, javaslatot készít az erdőgazdasági feladatok tervezésének fejlesztésére, a dolgozók alkotóképességének kibontakozására és anyagi érdekeltiségének növelésére.”

Az új osztálynak számos nehézséggel kellett megküzdenie, amelyek közül csak néhány jellemzőt említünk. Hazánkban az erdészeti gazdaságtani kutatásnak alig volt múltja. Sok bizonytalanság volt az alapelvek tekintetében. Meg kellett szervezni a vizsgálatokhoz szükséges források és adatszolgáltatások rendszerét. Menet közben kellett kidolgozni a kutatás módszereit. Számos személyi probléma is akadt. A nehéz feladatok megoldása nagy gazdasági szakmai gyakorlattal bíró, közgazdaságilag is felkészült, idegen nyelvekben is járatos, rátermett munkatársakat kívánt volna meg. Ezeket az igényeket nem mindig sikerült kielégíteni. Lényegében ez volt az oka annak is, hogy az osztály közel három éven át csak négy kutatóval működött.

Az elmúlt időszak legfontosabb kutatási eredményeit a témák sorrendjében a következőkben ismertethetjük.

Az *Értékelés és árképzés az erdőgazdaságban* című témában dr. Kulcsár Viktor több tanulmányban tett kísérletet az erdőértékbecslés kérdésének szocialista viszonyok közötti feltárására. Dr. Kulcsár Viktor és Vas Zoltán kitermelési értéktáblázatot készített a nyár- és akácállományokra. Dr. Márkus László eljárást dolgozott ki az egyes faállományok minőségi jellemzésére, kitermelési értékének közelítő pontosságú, gyors meghatározására, s dr. Hubay Sándorral közösen témadokumentációt készített az erdő- és faállománybecslés külföldi és hazai irodalmából.

Az *erdőgazdasági üzemek működésének elemzése és leszámolása* című témában dr. Farkas Vilmos és Kozma Béla javaslatot készített az állami erdőgazdaságok eredménytervezésének és eredményjavítási érdekeltiségének a fejlesztésére. Dr. Márkus László eljárást dolgozott ki az erdőgazdaságok és erdészetek gazdasági összehasonlítására, majd a II. ötéves tervre vonatkozóan részletes elemzéseket és összehasonlító vizsgálatokat végzett az erdőművelési ágazatokban. Galambos Gáspár egyenértékszámokat dolgozott ki a fahasználat és a fagyártmánytermelés elemzéséhez. Ilyés Benjámín a szállítási egységköltségek meghatározására vonatkozóan folytatott újszerű vizsgálatokat. Dr. Sopp László metodikát dolgozott ki az erdőösztések önköltségének nyilvántartására.

Matematikai módszerek alkalmazása az erdőgazdasági tervezésben és irányításban című kutatási témánkban A lineáris programozás algebrai alapjai

cimmel *dr. Farkas Vilmos* összefoglaló jelentést készített azzal a céllal, hogy megkönnyítse a gyakorlati szakemberek számára a programozáshoz szükséges matematikai alapismeretek elsajátítását.

Felmerült az a gondolat, hogy szükséges volna nemzetközi áttekintést nyerni az erdészeti gazdaságtan tárgyköréről és problémáiról. Ezért kezdtük meg az idevágó irodalmi dokumentációs anyag gyűjtését. Ma mintegy 700 kódolt példányukkártya áll rendelkezésre az erdészeti gazdaságtan és az érintkező szakterületek irodalmából. Feldolgoztuk a szocialista és a kapitalista országokban megjelent és hozzáférhető erdészeti gazdaságtani könyvek vázlatait. A begyűjtött anyag alapján a közeljövőben részletes témadokumentációt kívánunk összeállítani.

A felsoroltakból kiteszően az elmúlt három évnek voltak számottevő eredményei, lényegében azonban ez még az útkeresés időszaka volt. A vitában felszólalók egybehangzó véleménye szerint megérett az idő a gazdasági reform teremtette új helyzetnek megfelelő átfogó tématerv kidolgozására, és határozott, céltudatos munka megindítására.

A gazdasági reform az erdőgazdaságban is az éves nyereség tömegének a növelését tette a gazdálkodás hatékonyságának legfontosabb mutatójává. Ez a körülmény az üzemtervi előírások és a hatósági ellenőrzés ellenére is nemkívánatos következményekkel járhat. Az erdőgazdasági eredményszámítást az erdőgazdaságnak megfelelő sajátos módszertan szerint volna célszerű végezni. Tekintettel a hosszú termelési periódusra és általában az erdészetnek más népgazdasági ágazatoktól elütő sajátosságaira, a szabályozás olyan módszereit célszerű előkészíteni, amelyek már a reformintézkedések 1970-ben várható felülvizsgálatakor további előrelépést tesznek lehetővé. Az erdőgazdálkodás eredményszámítása a fatermesztés hosszú időtartama miatt nem támaszkodhat kizárólag vagy elsősorban az éves pénzbeli eredményre. Nem adhatnak megnyugtató tájékoztatást a gazdálkodás eredményességéről a hosszabb időszakokra szóló pénzbeli elszámolások sem. Az erdőgazdaság eredményét csak a tárgyi értékek számbavétele alapján lehet megnyugtatóan megítélni. Szükséges volna számbavenni a forintbevételek és kiadások mögött álló minden lényeges mennyiségi és minőségi tárgyi értékjellemzőt és tárgyi értékszámot is. A tárgyi értékeknek a változását üzemtervi beszámoltatási időszakokra (általában 5 évre) vagy tervidőszakokra szólóan ki kellene munkálni, s összehasonlításokat kellene tenni a korábbi és a későbbi értékek között. Vonatkozhatnának ezek az összehasonlítások az élőfakészletre, hozadéokra, növedékre, telepítési, felújítási és állománynevelési teljesítményekre. Az ilyen — lényegében erdőrendezési — statisztikának az éves statisztikai és mérlegbeszámolókkal való összevetése tenné csak lehetővé az évenkénti pénzbeli eredmények reális értékelését. Az erdészeti eredményszámítást tehát úgy volna célszerű végezni, hogy évenként és korszakonként egybevetnék az éves pénzbeli eredményeket az erdőrendezésnek az erdő állapotáról készített nyilvántartásaival. Így készülhetne korszakonként erdőgazdasági mérleg, évenként esetleg közbeeső mérleg is, amelyben átszámítanák a gazdasági eredményt mennyiségi és minőségi tárgyi értékszámokra. A kifejteknek megfelelően lehetne biztosítani olyan mechanizmust, amelyben a gazdaságok törekvése nyereségük tömegének növelésére hatékony eszközzé válna a társadalmi cél elérésében: a fában, az erdei melléktermékekben és az erdő nyújtotta egyéb hasznos tulajdonságokban jelentkező szükségletek legjobb kielégítésében. A vitában így kialakult álláspontnak megfelelően az osztály jövőben kutatóndó témáit a következők szerint határoztuk meg:

Az erdőgazdálkodás korszaki eredményeinek mérésére alkalmas módszerek kidolgozása. (Élőfatermelés önköltségvizsgálata.)

- a) Az erdő és faállomány értékelése.
- b) Az erdő jóléti hatásainak értékelése.
- c) Korszaki eredmények mérésének, elemzésének és nyilvántartásának módszertana és összefüggése az üzemtervi gazdálkodással.

Dr. Márkus L.
Dr. Keresztesi B.

Dr. Márkus L.

Erdőgazdasági üzemek működésének tervezése, elemzése és leszámolása.

- a) Az erdőművelés gazdasági tervezése, elemzése és leszámolása.
- b) Az erdősitések önköltségének vizsgálata.
- c) Az erdőnevelési eljárások gazdaságossága.
- d) A fahasználat gazdasági tervezése, elemzése és leszámolása.

Dr. Márkus L.
Dr. Sopp L.
Dr. Solymos R.

Illyés B.

Brutto termelési érték, munkatermelékenység, munkabér.

Az üzem szervezetének és nagyságának vizsgálata az erdőgazdaságban.

Dr. Szász T.

Matematikai módszerek alkalmazása az erdőgazdálkodás vezetésében, különös tekintettel az erdőgazdasági üzemek tervezésére.

Dr. Farkas V.
Kolossváry Sz-né.
Dérföldi A.
Dr. Járó Z.

Erdőtörténeti kutatások.

Üzemviteli kutatás.

Elméleti ideális fafajösszetétel megállapítása.

E témák keretében a következő vizsgálatokat tervezzük:

Az erdő és faállomány értékelése című témában a cél olyan faállomány-értékelési eljárás kidolgozása, amely alkalmas az élőfakészlet egy-egy üzemtervi időszakban bekövetkező mennyiségi-, minőségi- és értékváltozásainak mérésére és kimutatására. Vizsgálni kívánjuk az értékeléssel kapcsolatban az állományok létesítési, nevelési költségeit, valamint kitermelési értékét, hogy kortényező értéktáblázatokat készíthessünk.

Az erdő jóléti hatásainak értékelése című témát azért kezdeményeztük, mert megítélésünk szerint korunk erdőgazdasági célkitűzéseit nem szabad kizárólag fa- és pénzgazdálkodási csúcsteljesítményekre korlátozni. A gazdasági haszon mellett egyre fontosabbakká válnak az erdők kulturális és jóléti hatásai. Ezért az erdőket a gazdasági hasznon túl egyéb hasznos szerepük tekintetében is szám- szerűen kívánjuk értékelni.

Az erdőgazdálkodás korszaki eredményeinek mérésére alkalmas módszerek kidolgozása című témában a kutatás célja oly módszer kidolgozása, amely az üzemtervi adatok, valamint a vállalati eredmények összevetésével állapítja meg a gazdálkodás eredményességét.

Az erdőművelés gazdasági tervezése és elemzése című témában a mag- és csemetegazdálkodás, az erdőfelújítás, az erdőtelepítés és a fásítás adatait elemezzük — meglévő bizonylatok alapján — annak érdekében, hogy a leggazdaságosabb módszereket megismerhessük.

Az erdősitések önköltségének vizsgálata című témakutatás célja az erdőgazdasági tájak, erdőtípusok, célállományok, valamint az erdősités és felújítás mód-

ja szerint változó elszámolási árak megállapítása. A kidolgozandó áraknak szoros összefüggésben kell lenniök az önköltséggel, ezenkívül a fafajpolitikai célkitűzések közgazdasági eszközökkel történő elősegítését is szolgálniuk kell.

Az erdőnevelési eljárások gazdaságossága című témában vizsgáljuk a nevelővágásoknak a fatermés mennyiségére és értékére gyakorolt hatását, az előhasználatok során realizálható fatömeg mennyiségét és értékét, és ezek figyelembevételével kimunkáljuk az erdőnevelési eljárások gazdaságosságát. Külön vizsgáljuk a tisztítások tényleges költségigényét faállománytípusonként, majd ennek eredményeként differenciált tisztítási egységárakat alakítunk ki.

A fahasználat gazdasági tervezése és elemzése című témában különféle természeti adottságok és eltérő gazdasági feltételek között működő erdőgazdasági üzemekben folytatunk vizsgálatokat a ráfordítások és hozamok közötti összefüggések felderítésére, a faállományok minősége és a választék kihozatal korrelációjának a meghatározására. Az összefüggések feltárása alapul szolgál a tartamosságot és a maximális jövedelmezőséget egyidejűleg szolgáló tervezési, gazdálkodási rendszer kialakítására.

Bruttó termelési érték, munkatermelékenység, munkabér című témakutatósunk célja az, hogy az erdőgazdasági tervezés és elemzés számára a munkatermelékenység mérésének oly módszereit dolgozzuk ki, amelyek lehetővé teszik a munkatermelékenység céltudatos és tervszerű növelését.

Az üzem szervezetének és nagyságának vizsgálata az erdőgazdaságban tárgyú témában meghatározzuk azokat a jellemzőket, amelyek alapján az új gazdaságirányítási rendszerben az erdőgazdasági üzemek határai célszerűen mgvonhatók. Kidolgozzuk az üzemtervezési egységek kialakításának elvi szempontjait, szem előtt tartva, hogy az üzemtervek a gazdálkodáshoz könnyen kezelhető s kellő mélységű adatokat szolgáltatassanak. Kidolgozzuk az optimális erdőgazdasági üzem modelljét (nagyság, személyi és eszközellátottság) a természeti tényezők (faállomány- és terepviszonyok, szétszórtság stb.) által meghatározott fontosabb variánsokra.

Matematikai módszerek alkalmazása az erdőgazdasági tervezésben és irányításban című témánk célja az erdőgazdálkodás során hozandó döntések számszerű megalapozására alkalmas korszerű módszerek kidolgozása. A gyűjtőnévvel operációkutatásnak nevezett ilyen tevékenységnek egyik főterülete a lineáris programozás; matematikai sajátosság szempontjából megkülönböztetett egyéb területei a nem-lineáris programozás, a dinamikus programozás stb. A lineáris programozás erdőgazdasági alkalmazására vonatkozó kutatások befejezése után az operációkutatás egyéb matematikai módszereinek vizsgálatát kívánjuk a programba venni.

Erdőtörténeti kutatások intézetünkben eddig is folytak már, ezt tovább kívánjuk fejleszteni. Az erdőgazdaságban a nemzedékekre kiterjedő termelési folyamat a jelennek és a múltnak olyan méretű összefonódására vezet, amilyen egyetlen más gazdasági ágazatban sem fordul elő. Ezért az erdészettörténeti alapok az erdészeti tudomány, a gyakorlat és az igazgatás számára rendkívüli jelentőségűek.

Az üzemviteli kutatás az erdőgazdaság egyes ágazatainak kölcsönhatását vizsgálja, olyan vezetési, ellenőrzési és nyilvántartási rendszer kidolgozása céljából, amely az egyes ágazatok közötti ellentmondás feloldásán keresztül az erdőgazdálkodás egészére biztosítja a legnagyobb termelékenységet és a legkisebb önköltséget. A célok elérése érdekében a kutatás keretében az alábbi részfeladatokat igyekszünk megoldani: 1. A korszerű üzemtervek iránt támasztott köve-

telmények kidolgozása annak érdekében, hogy az üzemtervi adatok alapján műszaki operatív tervek (munkahelytipizáció, vágáskoncentráció, munkaszervezet stb.) legyenek készíthetők. 2. Az üzemtervekre épülő távlati operatív tervek metodikájának elkészítése. 3. Az erdőművelési és a fahasználati feladatok alapvető összehangolása annak érdekében, hogy mindkét ágazat a termőhely termőképességének maximális kihasználásával optimális pénzügyi eredményt adjon. 4. A fahasználati munkák tér- és időbeli végrehajtása legmegfelelőbb módszereinek kialakítása. 5. A beruházások (feltárások) problémáinak vizsgálata. 6. A jelenlegi adottságoknak megfelelő anyagi érdekeltégi rendszer kidolgozása.

Az elméleti ideális fajajösszetétel megállapítása című kutatás része a *Hazai termőhelytípusok meghatározása* című témának. A fő állományt alkotó fajajok elméleti ideális országos területarányát az egyes termőhely típusokon lehetséges célállomány típusok várható fahozamának, a fahozam biztonságának (időjárás kártételek, biotikus kártételek stb.), a felújítástól a véghasználatig becsült költségeknek és végül a várható forinthozamnak a figyelembe vételével tervezzük megállapítani. Az ilyen számítás véget vethetne a fajaj divatoknak, annak, hogy túltengjenek az egymást váltó szakemberek egyéni elképzelései és ehelyett közgazdaságilag megalapozott fajajpolitika folytatását tenné lehetővé.

Az erdészeti gazdaságtan fejlesztése erdészeti közérdek és igen nagy feladat. Intézetünk gazdaságtani osztálya természetesen csak meghatározott részfeladatok megoldását vállalhatja s ennek a munkának a sikeréhez is szükséges a Minisztériumban, Tervhivatalban, erdőgazdaságokban dolgozó, s ilyen kérdésekkel foglalkozó elvtársaknak a rendszeres segítsége. Gondolunk itt konzultációra, adatok rendelkezésre bocsátására, lektorálásra, esetleg egyes feladatok kimunkálásában való szakértői közreműködésre. Ennek érdekében célszerű többé-kevésbé állandó külső munkatársi hálózatot kiépíteni. Kívánatosnak látszik, hogy az osztálynak minden erdőgazdaságnál legyen külső munkatársa, aki segítségére lehet a kutatási munkákhoz szükséges adatok beszerzésében, az eredmények kipróbálásában, üzemi bevezetésében.

Д-р Б. Керестешу: ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ОТДЕЛА ЛЕСНОЙ ЭКОНОМИКИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА

Научно-исследовательский институт лесного хозяйства приступил к изучению вопросов экономики лесного хозяйства в 1958 году. Специальный отдел по лесной экономике был организован в 1964 году. Прошедшие с тех пор годы были годами изыскания новых путей. Теперь настало время для разработки всестороннего плана научных работ в соответствии с созданным хозяйственной реформой положением. Научные исследования направляются в первую очередь на создание такого механизма, в котором эффективность ведения хозяйства измеряются не на основе бухгалтерских отчётов сроком на один год или длительное время, но учитываются и все важные количественные и качественные показатели объектных величин и величин стоимости, находящиеся за пределами и расходами. Перемены объективных величин надо разработать по периодам ревизии оргхозпланов лесного хозяйства и только с путём сопоставления их с величинами годового отчёта можно реально оценить эффективность ведения хозяйства по финансам.

Dr. Keresztesi B.: DER THEMENPLAN DER ABTEILUNG FORSTÖKONOMIE DES INSTITUTS FÜR FORSTWISSENSCHAFT IM SPIEGEL DER WIRTSCHAFTSREFORM.

Im Institut für Forstwirtschaft greifen die forstökonomischen Forschungen auf 1958 zurück, sie erfolgen seit 1964 im Rahmen einer selbstständigen Abteilung, deren Tätigkeit sich in den letzten 3 Jahren auf die Entwicklung entsprechender Arbeitsmethoden erstreckte. Die neue Lage, die infolge der Wirtschaftsreform entstand, günstigte der Erarbeitung eines umfassenden Themenplans. Dieser richtet sich auf die Entwicklung eines Mechanismus, in dem die Messung des Wirtschaftsergebnisses nicht durch ein- oder mehrjährige finanzielle Abrechnungen erfolgt, sondern durch die Erfassung aller wesentlichen quantitativen und qualitativen objektiven Wertcharakteristiken und Wertziffern, die im Hintergrund der Forsteinnahmen und -ausgaben stehen. Die Änderung der objektiven Werte soll für die Abrechnungszeiträume der forstwirtschaftlichen Betriebspläne bestimmt werden, nur ihr Vergleich mit den jährlichen Bilanzberichten ermöglicht eine reelle Bewertung der finanziellen Erfolge.